

SVEIKATA

Išsėtinė sklerozė gali užklupti netikėtai

Išsėtinę sklerozę dauguma medikų vadina jaunu ir darbingų žmonių liga. Tačiau visuomenėje dažnai vyrauja klaidingas šios ligos suvokimas. Neretai išgirstas žodis „sklerozė“ tapatinamas su atminties negalavimais ir senatve. Tokia nuostata neteisinga, nes terminas „sklerozė“ reiškia irimą, kuris gali atsirasti bet kur. Dėl to yra ne viena liga, savo pavadinime turinti žodį „sklerozė“. O išsėtinė sklerozė, sutrumpintai vadinama IS, yra dažniausia netrauminė centrinės nervų sistemos, t. y. galvos ir nugaros smegenų, liga. Plačiau apie ligą pasakoja Tauragės apskritys ligoninės Nervų ligų bei slaugos ir palaikomojo gydymo skyriaus vedėja Dalia STAŠAITYTE.

– Kas patenka į didžiausios rizikos grupę?

– Dažniausiai išsėtinė sklerozė pasireiškia žmonėms nuo 20 iki 40 metų, šio amžiaus sergančiųjų yra daugiausia. Paprastai tai darbingi žmonės, kurie dėl intensyvaus gyvenimo dažnai neatkreipia dėmesio į pirmuosius ligos požymius. Pasitaiko, kad išsėtinė sklerozė pasireiškia paaugliams ar net vaikams. Taip pat reikėtų paminėti, kad moterys yra dukart labiau linkusios sirgti išsėtine skleroze nei vyrai.

– Kokie išsėtinės sklerozės požymiai ir kada reikėtų susirūpinti?

– Išsėtinė sklerozė klatinga vien dėl to, kad neturi nė vieno specifinio bruožo, kuris būtų būdingas tik jai. Pirmieji išsėtinės sklerozės požymiai gali būti laikinas vienos akies regos sutrikimas, galūnių tirpimas, nusilpimas, pusiausvyros sutrikimai. Tai gali pasikartoti keletą kartų per metus ar kartą kitą per kelierius metus. Po šių sutrikimų pažeistos funkcijos gali atsistatyti, tačiau tai nereiškia, kad liga pasitraukė. Kiekvienam ligoniui simptomai pasireiškia

Gdytoja
Dalia
Stašaitytė.

individualiai ir su regėjimo, jutimo, motoriniais ar pusiausvyros sutrikimais gali atsirasti greitas nuovargis, nuotaikų kaita, depresija, pasunkėjęs mąstymas, neiški kalba, šlapinimosi, tuštinimosi ar lytinės funkcijos sutrikimų.

Skiriamasis išsėtinės sklerozės požymis – naujo simptomo atsiradimas ar senoji pasikartojimas, užsitęsęs ilgiau nei 24 valandas. Dažniausiai simptomai išryškėja per kelias dienas, išlieka tris keturias savaites ir apytikriai po mėnesio išnyksta.

– Papasakokite apie šios ligos diagnozę.

– Nors išsėtinė sklerozė nėra išgydoma liga, tačiau labai svarbu ją nustatyti kuo anksčiau, nes tai leidžia parinkti tinkamiausią gydymą ir sulėtinti ligos progresavimą. Išsėtinės sklerozės požymius

atliekami neurologiniai tyrimai, magnetinio rezonanso tomografinis tyrimas, laboratoriniai tyrimai ir kiti. Nustačius išsėtinę sklerozę nustatoma ir ligos forma.

– Kiek yra ligos formų ir kuo jos skiriasi?

– Yra keturios išsėtinės sklerozės formos. Recidyvuojanti-remituojanti išsėtinė sklerozė yra dažniausiai pasitaikanti forma, kuri prasideda 80 proc. susirgusiųjų. Ši forma būna tik ligos pradžioje, vėliau (maždaug 40 proc. pacientų) ji pereina į antrinę progresuojančią išsėtinę sklerozės formą. Pirminėje stadijoje net kelerius metus gali visiškai nebūti simptomų, tačiau paūmėjimai yra neprognozuojami ir gali pasireikšti bet kada. Nauji ar jau buvę simptomai gali atsirasti staiga, trukti keletą dienų ar savaitių, po to vėl išnykti.

Pirminę progresuojanti išsėtinė sklerozė yra labai reta ir pasireiškia tik 10 proc. pacientų. Nuo pat susirgimo pradžios būdingas nuolatinis ligos progresavimas. Simptomai ryškėja ir negalia palaipsniui didėja. Nebūna aiškių paūmėjimų ar ligos susilpnėjimų. Gali pasitaikyti tik atsitiktinių ligos ramybės laikotarpių ar laikinų mažų pagerėjimų.

Gerybinė išsėtinė sklerozė pasireiškia vienu nedideliu paūmėjimu ir galima vienu papildomu atkryčiu. Po to pacientas pasveiksta iki galimo antrojo paūmėjimo, kuris gali nepasirodyti net 20 metų. Vis dėlto gerybinė išsėtinė sklerozės forma galiausiai pradės ūmėti, o per 10–15 metų nuo ligos pradžios liga leis krypti kol pasieks progresavimo stadiją.

– Kaip elgtis išgirdus, kad susirgai išsėtine skleroze?

– Nors žinia apie ligą tikriausiai sukrės, tačiau reikia nepamiršti, kad išsėtinė sklerozė nėra mirtina liga, o ankstyva diagnozė ir laiku pradėtas gydymas leidžia gyventi beveik nieko nuo sveikųjų nesiskiriančią normalų gyvenimą. Tačiau

sergantiesiems reikėtų vengti karštos aplinkos – saunų, karštų pirčių, nes karštis stiprina nervinio audinio pažeidimą ir dažnina ligos paūmėjimus.

Išgirdus išsėtinės sklerozės diagnozę, reikės iš naujo įvertinti savo gyvenimo būdą, pripažinti ligą ir prisitaikyti prie jos. Tai gali pareikalauti šiek tiek laiko. Sergant išsėtine skleroze labai svarbi šeimos ir artimųjų parama. Tačiau sergantieji ne visuomet iškart praneša apie savo ligą. Visgi nusprendus artimuosius informuoti apie susirgimą, reikėtų visiems pasikalbėti apie ligą ir žinoti, kaip galima sergančiajam padėti, kokios pagalbos jam gali prireikti.

Gyvenimo trukmei išsėtinė sklerozė įtakos turi nedaug, tačiau perspektyva gąsdina ne viena: kuo ilgiau sergama, tuo didesnė neigalumo tikimybė. Sergantieji išsėtine skleroze gali mėgautis visaverčiu gyvenimu, tačiau turėtų nepamiršti reguliariai sportuoti ir daugiau dėmesio skirti mitybai.

– Kaip išsėtinė sklerozė paplitusi Lietuvoje ir Tauragės apskrityje?

– Epidemiloginiais duomenimis, Lietuvoje išsėtinė sklerozė serga 55 iš 100 tūkstančių gyventojų, įregistruotų ligonių yra apie 3 tūkst., tačiau manoma, kad dar trečdalis sergančiųjų į medikus kol kas nesikreipė.

Tauragės apskrityje išsėtinė sklerozė serga 72 asmenys, o Jurbarko rajone yra 25 ligoniai. Tačiau noriu pridurti, kad liga yra sunki, gresianti invalidumu, nes pasireiškia ne tik matomais pažymiais – sutrikusia eiseną, galūnių nusilpimu, tačiau dažnai net ligos pradžioje sutrinka ligonio mąstymas, atsiranda nuotaikos pokyčių, galima depresija, ligos neigimas, nenoras gydytis ir pan. Todėl kiekvienam susirgusiajam linkiu išmokti gyventi su liga ir nepasiduoti. O kiek esu susidūrusi su ilgus metus sergančiais, visi jie kupini gyvenimo džiaugsmo. Todėl ir liga jiems nebaisi.